

Таким чином, структура садово-паркового ландшафту визначається системою організації селитебних і дорожніх ландшафтів, які формують каркас та зовнішній вигляд цієї групи антропогенних ландшафтів.

Список використаних джерел

1. Денисик Г.І. Антропогенне ландшафтознавство : навчальний посібник. Частина 1. Глобальне антропогенне ландшафтознавство / Г.І. Денисик. – Вінниця : ПП «ГД «Едельвейс і К», 2012. – 336 с.
2. Денисик Г. І. Нариси з антропогенного ландшафтознавства: навчальний посібник / Г. І. Денисик, В. М. Воловик. – Вінниця : ГПАНІС, 2001. – 170 с.
3. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць / В. П. Кучерявий. – Львів : Світ, 2005. – 454 с.
4. Панченко Л. Рідне село : (історико-краєзнавчий нарис) / Л. Панченко. – Умань, 2006. – 346 с.

ЛАНДШАФТНЕ СУСІДСТВО ВИСОЧИННИХ СІЛЬСЬКИХ СЕЛИТЕБНИХ ЛАНДШАФТІВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ничая О. О., магістр географії, технік-лаборант ВЦГМ

Тарасюк Н. А., кандидат географічних наук, доцент.

Східноєвропейський університет імені Лесі Українки

Впродовж останніх десятиліть, на території Волинської області, спостерігаємо значне збільшення площі селитебних ландшафтів, що відображено як на карті земельного кадастру, так і на сучасних космічних знімках території, а також за зведеними показниками Головного управління статистики у Волинській області. В умовах проведення територіальної децентралізації, дослідження особливостей ландшафтного сусідства, саме селитебних ландшафтів, є одним з актуальних питань, що забезпечить розв'язання проблем районного планування.

Об'єкт дослідження – височинні сільські селитебні ландшафти Волині.

Предмет – аналіз та оцінка сусідства селитебних ландшафтів.

Головна *мета* полягає в проведенні оцінки сусідства селитебних ландшафтів височинної території Волинської області. До основних завдань дослідження відносимо: побудова графу сусідства селитебних ландшафтів, оцінка ландшафтного сусідства шляхом побудови матриць.

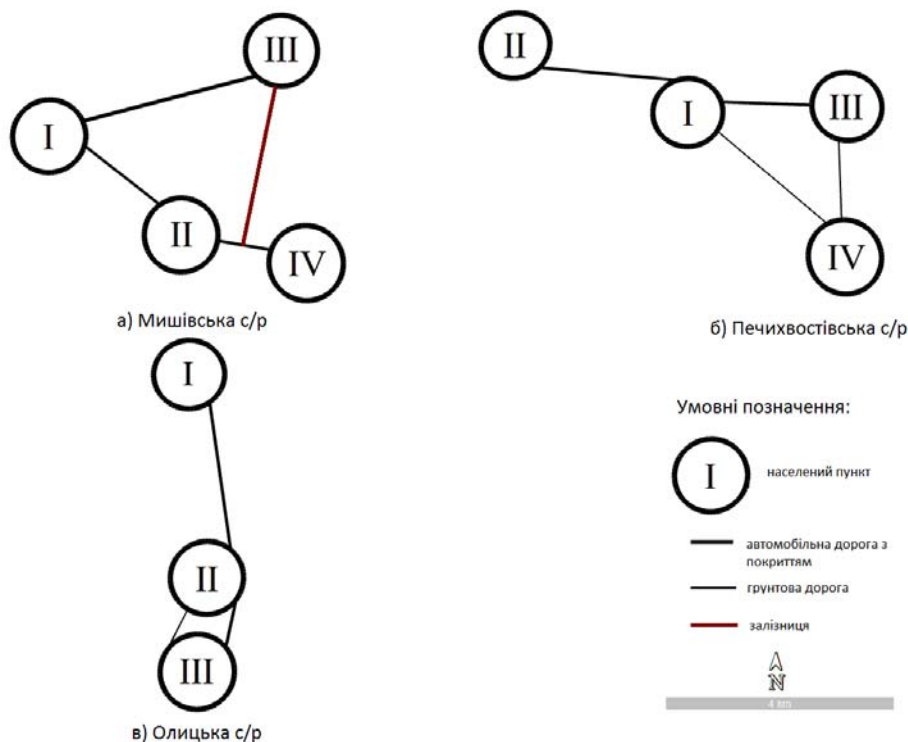
Теоретичні основи дослідження ландшафтного сусідства приведено в наукових доробках публікаціях А. С. Вікторова (1989), В. М. Петліна (1998), М. Д. Гродзинського (2004) [1; 2]. А. С. Вікторов ландшафтне сусідство розглядає як систему послідовних сполучень ландшафтних контурів, що утворюють ландшафтний рисунок [1].

Дослідження сусідства височинних сільських типів селитебних ландшафтів Волині проведено на ключових ділянках, якими слугували території сільських рад [3]. Нами виділено ключові ділянки в межах Волинської височинної області: Мишівська с/р (Іваничівського району), Печихвостівська с/р (Горохівського району) та Олицька с/р (Ківерцівського району). Для побудови графів сусідства використано топографічні карти масштабу 1:100 000, карта автошляхів масштабу 1:250 000, а також космічні знімки території.

Рисунок селитебного ландшафту представлено у вигляді сітки з'єднаних між собою точок (рис. 1). Сільські типи селитебного ландшафту (села) – це вершини графу, а транспортна мережа, що їх з'єднує – ребра графу.

Аналізуючи побудовані графи сусідства височинних сільських селитебних ландшафтів, можемо стверджувати, що транспортна мережа території досить оптимальна та різноманітна. Так, на ключових ділянках вона представлена, не тільки автомобільними дорогами з твердим покриттям, ґрунтовими дорогами, але й залізницею в межах Мишівської с/р (рис. 1).

В подальшому, аналіз графів сусідства проводимо з використанням матриць. При цьому, реальні відстані транспортної мережі, її якість та пропускна здатність не враховуються. Матриця сусідства селитебних ландшафтів, яка подана в таблиці 1, враховує тільки наявність або ж відсутність зв'язків між типами сільських селитебних ландшафтів.

Примітка: а) I-Мишів, II-Древині, III-Іванівка, IV-Лугове
 б) I-Печихвости, II-Стрільче, III-Полюхне, IV-Скарабівщина
 в) I-Олика, II-Метельне, III-Личани

Рис. 1 Графи сусідства височинного сільського селитебного ландшафту Волинської області

Таблиця 1

Матриця сусідства селитебного ландшафту

	I	II	III	IV
Мишівська с/р				
I	X	1	1	0
II	1	X	1	1
III	1	1	X	1
IV	0	1	1	X
Печихвостівська с/р				
I	X	1	1	1
II	1	X	0	0
III	1	0	X	1
IV	1	0	1	X
Олицька с/р				
I	X	1	0	
II	1	X	1	
III	1	1	X	

Для оцінки зв'язку побудованої матриці та відповідного їй графу сусідства використовуємо показники зв'язності: α -індекс визначає альтернативні шляхи сполучення вершин і транспортну мережу, яка виконує ефективну міграційну функцію, β -індекс – розвиненість транспортної мережі, γ -індекс – альтернативність вибору шляхів міграції з однієї вершини до іншої, ε -індекс – показник дефіциту [1].

Показники індексу зв'язності графу показали, що їх значення далекі від оптимальних (табл. 2).

Таблиця 2

Показники зв'язності транспортно-мережевої конфігурації височинних сільських селитебних ландшафтів Волині

Сільська рада	Число вершин, V	Число ребер, E	Індекс зв'язності			
			α -індекс	β -індекс	γ -індекс	ε -індекс
1	2	3	4	5	6	7
Мишівська	4	4	0,33	1	0,66	1,33
Печихвостівська	4	4	0,33	1	0,66	1,33
Олицька	3	3	1	1	1	1,5

Отже, встановлено, що найбільш оптимальна організація території в межах Олицької с/р, де індекс альтернативності вибору шляхів міграції та розвиненість транспортної мережі рівний 1. На інших ключових ділянках (Мишівська с/р та Печихвостівська с/р) – індекси насиченості транспортної мережі характеризуються як низькі (0,33), що є майже втричі менше від оптимального. Індекс вибору альтернативних шляхів міграції з однієї вершини графу до іншої для території Олицької с/р також сягає 1, що є оптимальним. Території Мишівської с/р та Печихвостівської с/р, характеризуються дещо нижчим показником γ -індекс – 0,66. Індекс дефіциту для транспортної мережі, для височинних сільських ландшафтів Волині залишається високим, а для території Олицької с/р він найвищий і сягає 1,5.

При оцінці графів сусідства сільських ландшафтів, також важливо врахувати роль кожної окремо взятої вершини. Для цього проведено обчислення топологічний віддалей – $//L//$ (кількість ребер між вершинами). А

також, для характеристики даної матриці визначено наступні показники [1]: абсолютний індекс доступності селитебного ландшафту (S_i) та число Кенінга (K_i) – визначають центральність вершини графу, індекс Бавелаша (B_i) та індекс Бічема (R_i) – відносна оцінка центральності вершини графу.

Отримані результати розрахунків та показники топологічних віддалей для височинних сільських селитебних ландшафтів Волинської області представлені у вигляді матриці доступності оптимальної транспортної мережі (табл. 3).

Виходячи з даних матриці, визначено, що центральною вершиною в межах Мишівської с/р є вершина 2 – с. Древині з такими значеннями: $S_i = 3$, $K_i = 1$ та $B_i = 5,6$, $R_i = 1$, в межах Печихвостівської с/р вершина 1 – с. Печихвости, де відповідно: $S_i = 3$, $K_i = 1$, $B_i = 5,6$, $R_i = 1$, а для території Олицької сільської ради центральність належить 1-с. Олика та 3 – с. Личани з однаковими показниками доступності: $S_i = 3$, $K_i = 2$ та $B_i = 2,66$, $R_i = 0,66$ (табл. 3).

Таблиця 3

Матриця доступності графу оптимальної транспортної мережі височинних сільських селитебних ландшафтів Волині

	L1	L2	L3	L4	Індекси			
					S_i	K_i	B_i	R_i
Мишівська с/р								
1	-	1	2	1	4	2	4,25	0,75
2	1	-	1	1	3	1	5,6	1
3	2	1	-	2	5	2	3,4	0,6
4	2	1	2	-	5	2	3,4	0,6
<i>Примітка: вершина 2 є центральною.</i>								
Печихвостівська с/р								
1	-	1	1	1	3	1	5,6	1
2	1	-	2	3	6	3	2,8	0,5
3	1	2	-	1	4	2	4,25	0,75
4	1	2	1	-	4	2	4,25	0,75
<i>Примітка: вершина 1 є центральною</i>								
Олицька с/р								
1	-	1	2		3	2	2,66	0,66
2	1	-	1		2	1	4	1
3	2	1	-		3	2	2,66	0,66

Примітка: вершини 1, 2 є центральними

Отже, на основі ландшафтного сусідства височинних сільських територій Волинської області проведено кількісну оцінку транспортно-географічного потенціалу селитебних ландшафтів для територій сільських рад. Отримані показники матриці сусідства є прогнозованими, адже кожному типу селитебного ландшафту відповідає свій спектр зв'язків. Вважаємо, що використання методу графів та ландшафтного сусідства найбільш повно відображає реальну ситуацію в межах сільського селитебного ландшафту та є корисним як для потреб районного планування так і для оптимізації процесу об'єднання територіальних громад.

Список використаних джерел

- 1.Викторов А. С. Риснок ландшафта / А. С. Викторов. – М. : Мысль, – 1989. – 179 с.
2. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір. У 2-х томах/ М. Д. Гродзинський. – Київ: Видавничополіграфічний центр «Київський університет», 2005б. – Т. 2. – 503 с.
3. Тарасюк Н. А. Особливості структури селитебних ландшафтів Волинської області / Н. А. Тарасюк, О. О. Ничая // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. / за ред. Ф. В. Зузука. Т. 1. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – С. 111-116.

САДОВО-ПАРКОВІ ЛАНДШАФТИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Питуляк М.Р., к.г.н., доцент,

Питуляк М.В., к.г.н., доцент.

Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В.Гнатюка

Садово-паркові ландшафти є об'єктами дослідження фахівців різних наук: істориків, ботаніків, дендрологів, ландшафтних архітекторів і дизайнерів, географів. Як особливі антропогенні ландшафтні комплекси вони досліджувались Г.Денисиком та І.Кравцовою. У працях М. Гродзинського, О.Савицької, Ж Бучко ландшафти розглядаються як об'єкти естетичного сприйняття.

Метою дослідження є вивчення і аналіз садово-паркових ландшафтів